

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

ISTEN KÉPE RAJTUNK ÉS BENNÜNK

1Móz 1,27

Az ember méltóságát a szentírás szép és kifejező képekben és hasonlatokban érzékelteti. A Zsoltárok szerzője így ír: „Micsoda az ember... hogy megemlékezel róla?... kevéssel tetted őt kisebbé az Isten-nél“ (8,5—6). Jeremiás az embert drága edénynek nevezi (25,34). Jób elragadtatva kiált fel: „Micsoda az ember, hogy őt ily nagyra becsüldöd?“ (7,17). Az ember méltóságát Jézus minden tanításában kifejezte. A szeretet nagy parancsolatában az emberszeretetet közvetlenül az istenszeretet mellé teszi, sőt ki is fejezi, hogy ez a kettő egymástól elválaszthatatlan. Pál apostol az emberről alkotott teológiai felfogása ellenére, leveleiben kiemeli az ember méltóságát is: a nappal fiának (1Thessz 5,5), a szentlélek templomának (1Kor 3,16), dicsóséggel megkoronázott úrnak nevezi az embert (Zsid 2,7).

Az ember méltóságát igen szemléletesen fejezte ki a Papiirat szerzője, midőn ezt írta: „Teremté tehát Isten az embert az ő képére.“ A maga képére... Nem testi képről van itt szó. Lelki képről. Nem a mi külső ábrázatunk hasonlít Istenhez, hanem a belső. Idebent van valami, ami olyan, mint az Isten. Nem a hús, nem a vér, nem a csont képe, hanem a belőle kipattant, s a belénk átplántált szikra képe — Isten képe bennünk. Isten lélek, s ami a teremtés, a tőle való származás útján belőle belénk átömlött, az csakis lélek lehet. Isten képe — a lelkünk képe.

Az Istenhez való hasonlóságunk azt igazolja, hogy ő a mi Atyánk, mi neki gyermekei vagyunk. A gyermek olyan, mint az atya. A költemény olyan, mint a költő. A könyv olyan, mint az író. A zenemű olyan, mint a művész. A kép olyan, mint a festő. Az alkotás olyan, mint az alkotó. A teremtmény olyan, mint a teremtő. A teremtő, az alkotó arra törekszik, hogy műve minél hívebben tükrözze egyénisége, tehetsége képét. Nagy művészek azért lettek nagyok, mert műveikben tökéletesen tükröződik egyéniségük. Az ember is alkotás, az ember is mű, s mint ilyen hasonlít alkotójához, Istenhez. Benne Isten, mint művész a műben, önmagát fejezte ki.

Teremté... Unitárius felfogásunk szerint Isten a maga képét és hasonlóságát nem egyszerre s nem készen rajzolta ránk, hanem fokozatosan, lépésről lépésre. És nem egyetlen teremtő pillanat alatt, hanem évmilliók szédítően hosszú útján. Az idő Isten teremtő munká-

jának feltétele. Ő időben teremtő az istenarcú embert, azaz fokozatosan fejlesztve. Ez a fokozatosság Isten teremtő munkájának a törvénye. Ezt a törvényt Jézus a földbe vetett gabonamagról szóló példázatában fogalmazta meg: „a mag pedig kihajt és felnő... terem a föld először füvet, azután kalászt, azután teljes búzát a kalászban“ (Mk 4,27—28).

A teremtés sejtelmes hajnalán Isten is a hozzá való hasonlóságunknak csak a magvát vetette el bennünk. Csak halovány vonásokban körvonalazta arcképét bennünk és rajtunk. Azóta is szüntelen rajtunk dolgozik, hogy a halovány körvonalakból értelmes istenkép, a homályos vázlatból remekmű jöjjön létre. Nem egyedül dolgozik rajtunk. Minket is igénybe vesz. A nevelő sem egyedül nevel, legfőbb munkatársa maga a növendék.

De nyelvi bizonyítékunk is van amellett, hogy Isten az emberteremtés kezdeti szakaszában az ő arcvonásait nem készen és hirtelen festette lelkünkre, hanem csak elindította azt a folyamatot, melynek célja kirajzolni, megformálni bennünk a tökéletes istenképet. Vegyünk egy mondatot. Például azt, hogy Isten az embert boldogságra teremtette. Ennek a mondatnak közélről sem az az értelme, hogy Isten készen boldognak teremtette az embert, hanem az, hogy boldogságra hívta el. Arra teremtette, hogy boldoggá váljék. Pontosabban így vagyunk a textussal is. Az a mondat, hogy Isten az embert a maga képére és hasonlatosságára teremtette, nem azt akarja kifejezni, hogy készen megalkotta bennünk a maga képét és hasonlóságát, mert ebben az esetben így kellett volna írnia az íróknak: Isten megteremtette, megalkotta az emberben a maga képét és hasonlóságát. De nem így van, hanem így: teremté a maga képére és hasonlatosságára. Arra teremtette tehát, hogy Isten képét munkálja, építse önmagában, s ezen keresztül váljék hasonlóvá Teremtőjéhez. *Az istenarcúság tehát nem tény, hanem feladat. A textus nem tényítélet, hanem értékitélet. Az istenarcúság tehát nem mögöttünk, hanem előttünk áll. Istenhez hasonlók mi nem voltunk, hanem leszünk. Az istenképűséget nem tényként, hanem feladatként kaptuk.*

E nemes feladatot nem mindig értettük meg, s ha meg is értettük, nem mindig teljesítettük. Jézusnak s Isten többi nagy munkatársának szerepe éppen abban állott, hogy segített felismerni és munkálni ezt a feladatot. Isten képének lelkünk vásznára vetett vázlatán minden istenmunkatárs dolgozott, de e kép tökéletesítése legjobban Jézusnak sikerült. Ő önmagán és önmagában kialakította, megformálta Isten dicsőséges arcképét. Rajta s benne maga a tökéletes istenarc ragyogott. Ezért volt joga ilyen kijelentéseket tenni: „Én és az Atya egy vagyunk“ (Jn 10,30). Nekünk pedig minden követőjének meghagyta: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes“ (Mt 5,48). *Emberségünk mértéke istenarcúságunk kialakításának mértéke.* Minél tisztább, minél valódibb rajtunk s bennünk Isten képe, annál inkább emberek vagyunk.

Milyen valláserkölcsi feladatok hárulnak ránk abból a tényből, hogy mi Isten képére teremtettünk?

Mindenekelőtt az, hogy tudnunk, éreznünk kell, hogy mi Isten arcanak vonásait hordjuk magunkban. Ez a tudat, ez az érzés lánc, mely

összeköt Teremtőnkkel; antenna, mely szívünk közepében vételre készen kifizítve áll, s várja az égi hullámokat.

Ez a tudat, ez az érzés jogos és egészséges büszkeséggel tölti el szívünket. Ha Isten képe van bennünk, akkor származásunk isteni, akkor mi Isten fiai vagyunk.

Isten képének vonásai bennünk nem mind egyformán tiszták és kifejezőek. Van, akiben Jézust megközelítő fenséges ragyogással tündököl. Fontos, hogy időnként önvizsgálatot tartsunk: hol állok én? Menyire tiszta, megmunkált és valódi bennem Isten arca? Haladtam-e valamit istenarcuatom kialakításában?

Az a tudat, hogy mi Isten képére és hasonlatosságára teremtettünk, kötelez. A fiú, aki nagyon hasonlított édesapjához, sokszor mondta: Édesapám arcát hordom, s érzem, hogy ez engem kötelez. Kötelez olyanra lenni, mint ő volt; kötelez, hogy azt cselekedjem, ami édesapám akarata volt. Kötelez arra, hogy ne csak az arcom, de a lelkem is olyan legyen, mint az övé volt. Istenarcúságunk minket is arra kötelez, hogy annak akaratát cselekedjük, akinek arcát magunkon és bennünk hordozzuk. Hogy ne csak az arcunk, de a lelkünk is hasonló legyen hozzá.

Vannak közöttünk, akik beszennyezik magukban Isten képét. Látok részeg embert, alkohol-méregtől eltorzult arcot... Iszonyodva fordulok el: hogy képes valaki így bemocskolni magában Isten arcát? Látok gyűlölettől vonagló arcot... Nem, ez nem Isten arca. Látok gögtől duzzadt, gúnytól sápadt arcot... nincs, nincs rajta Isten áldott képe. Látok büntől parázsló arcot... itt sincs Isten, letépte magáról Isten áldott arcát. A bűn istenarcunk elhalványítása, eltorzítása, meggyalázása, megcsúfolása, összetörése. Isteni származásunk megtagadása. Lázadás emberiségünk ellen.

De látok józan, szelíd embert is. Látok szeretettől megszépült, hit-től kisimult, jótett örömetől lángoló emberi arcokat. Isten képét hordják magukon. Minden erény, minden jótett Isten arcát világosítja meg bennünk. Ilyenkor hasonlítunk rá. Bárcsak ne volnának olyan ritkák a világon az ilyen pillanatok!

Cuza fejedelemről szól a román irodalom egyik legszebb novellája. Egy szegény paraszt ment egy napon Cuzához. Remegő hangon panaszkolta el nagy sérelmét. Egy földesúr, akitől jogait követelte, arcon ütötte őt. A fejedelem nem lépett fel a földesúr ellen. Tudta, hogy hiába tenné. Ehelyett magához ölelte a parasztot, s megcsókolta arcán azt a helyet, melyet a kegyetlen bojár megütött. Aztán szemébe nézett, és így szólt: „Menj vissza uradhoz, és mondd meg, hogy a fejedelem lecsókolta a gyalázatot, melyet ő durva kezével rákent!”

Sok gyalázatot ken istenképünkre nekünk is a gyarlóság, de a szeretet csókja, mint isteni oldószert, feloldja, lemossa azt.

„Teremté tehát Isten az embert az ő képére...” Amint mondtuk, nem pusztán ténymegállapítás ez a kijelentés, hanem feladat, program, hivatás.

Legyünk tudatos, elszánt, boldog munkásai ennek a feladatnak. Hordjuk magunkon Isten arcát. Ismerjük fel, hogy nem elég hordozni, valósítani is kell azt: legyen ez elkötelezés Isten akaratának teljesítésére. Óvjuk ezt a drága képet. Semmivel be ne szennyezzük, meg ne gyalázzuk, el ne homályosítsuk, le ne tépjük azt soha. Érezzük meg,

hogy kötelesek vagyunk másokban is azt megvilágosítani, kiépíteni, megvalósítani. Eljünk úgy, hogy tükör lehessünk Isten előtt, aki bennünk önmagát látja, s istenfiúságunkban gyönyörködik. Ámen.

GELLÉRD IMRE

A GYÖNYÖRŰSÉGES IGA

Mt 11, 29—30

Sokszor kérdezzük: tulajdonképpen mi is az emberi élet? Első tekintetre úgy látjuk, hogy valami drága kincs, igen nagy érték. Drága az ember élete kicsinek és nagynak; gyermeknek és felnőttnek; ifjúnak és öregnek. Az élet megtartásáért mindent elkövetünk. Orvosok elé állunk, ha betegek vagyunk. A műtökés vágását is tűrjük, csakhogy életünket mentsük.

Mi hát e drága kincs, e hatalmas érték? Isten ajándéka. Ő adta és adja számunkra. És ha vizsgáljuk e drága ajándékot, vajon mit találunk benne? Benne van a célok felé tartó örökös küzdelmünk. Ez a cél Jézus ajkán így hangzik: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti menygyei Atyátok tökéletes.“ De a tökéletesedéshez külön ösvény, külön út áll előttünk; mindenki a maga módján küzd, iparkodik saját maga által kitűzött céljainak eléréseért. Ezt a küzdelmet Jézus képletes formában igának nevezte. Tudta, hogy ez az igahordozás nagy általánosságban az emberek számára fáradságot jelent, mert a velejáró teher is sokszor igen nehéz. Viszont azt is tudta, hogy a jószándék és a nemes érzés az életküzdelmet gyönyörűséggé és terhet könnyűvé teheti. Minden attól függ, hogy milyen érzéssel tevékenykedik az ember.

Nem rég két olyan ember társaságában utaztam, akik alkuban voltak egymással. Az adás-vétel tárgyát egy személygépkocsi képezte. Az eladó dicsérte járművét, a vásárló pedig ellenkező álláspontra helyezkedett. Ne dicsérd oly nagyon — mondta —, hiszen úgy mászott a hegyen kifelé, mint egy beteg ember. Igen — válaszolt az eladó —, mert csak hetvenes benzinnel ment, de látnád meg a 98-sal, valósággal repül. Öröm nézni, milyen nagyszerűen halad.

Míg e társalgás folyt, én hasonlítani próbáltam magamban a szóban forgó gépkocsi teljesítő képességét meghatározó benzin szerepét lelki életünk célhoz jutásának hajtóerejével: az érzéssel. Aztán rájöttem a hasonlatosságra. Miképpen a gépjármű zökkenőmentes, gyors üzemképességét a legfinomabb benzin használata biztosítja, úgy életünk minden tevékenységében a legfontosabb tényező az érzés. Minél nemesebb, minél finomultabb jószándékú érzéssel végezzük mindennapi feladatunkat, annál örömteljesebben közeledünk céljaink elérésehez. Küzdelmünk ilyenkor gyönyörűséggé s a nehézség könnyűvé válhat. Jézus életében a jószándék, a nemeslelkűség már gyermekkorában jelentkezik és tudatossá válik. Gyermekfejjel tudós emberekkel, papokkal tárgyal, és tisztán látja, hogy neki mindenekelőtt az ő Atyjának dolgaival kell fog-